

Offentlighetsloven kapittel 3 – unntakskapitlet

Fagforbundets fagdager 3.-4. september 2014

Om meg, Trine Nesland

- Kvalitetsrådgiver, Diakonhjemmet sykehus.
- Tidl. fagsjef for arkiv og dokumentasjon i Ruter AS.
- Redaktør i Arkivråd.
- Kursinstruktør på Norsk Arkivråds kurs i offentlighetsloven.
- Kontakt: trine.nesland@arkivrad.no,
trine.nesland@diakonsyk.no

Temaoversikt

- «repetisjon»: lovens system, merinnsynsprinsippet
- unntak for opplysninger, del av dokument og hele dokumenter
- noen sentrale unntaksbestemmelser
- «quiz»

Lovformål og offentlighetsprinsipp

- Formålet i § 1:

«Formålet med lova er å leggje til rette for at offentleg verksemd er open og gjennomsiktig, for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta. Lova skal òg leggje til rette for vidarebruk av offentleg informasjon.»

- Offentlighetsprinsippet i Grunnloven:

«Enhver har Ret til Indsyn i Statens og Kommunernes Akter og til at følge Forhandlingerne i Retsmøder og folkevalgte Organer. Det kan i Lov fastsættes Begrænsninger i denne Ret ud fra Hensyn til Personvern og af andre tungtveiende Grunde.»

Merinnsynsprinsippet

«Et tilbakevendende problem er fremdeles forvaltningens lemfeldige praktisering av merinnsynsprinsippet. Det hakes av for at dette er vurdert, mens det i realiteten ikke er gått nærmere inn på den pliktige avveiningen etter lovens § 11. De tre undertegnede har for eksempel aldri opplevd at det organet som har mottatt et innsynskrav, har vist til lovens formål som et moment i merinnsynsvurderingen [...].»

(Norsk presseforbund, Norsk journalistlag og Norsk redaktørforening)

Merinnsynsparagrafen – § 11

- "Når det er høve til å gjere unntak frå innsyn, skal organet likevel vurdere å gi heilt eller delvis innsyn. Organet bør gi innsyn dersom omsynet til offentleg innsyn veg tyngre enn behovet for unntak."
 - foruten taushetsplikten i § 13, er alle unntaksreglene i loven *kan*-bestemmelser
 - kun *tungtveiende* grunner er gode nok hvis man skal kunne nekte innsyn

Tre typer unntak

- unntak for *dokument*
- unntak for *del av dokument*
- unntak for *opplysninger*

Resten av dokumentet – § 12

«Når organet gjer unntak frå innsyn for delar av eit dokument, kan det også gjere unntak for resten av dokumentet dersom

- a) desse delane aleine vil gi eit klart misvisande inntrykk av innhaldet,
- b) det vil vere urimeleg arbeidskrevjande for organet å skilje dei ut, eller
- c) dei unnatekne opplysningane utgjer den vesentlegaste delen av dokumentet.»

Taushetsplikt – § 13

"Opplysningar som er underlagde teieplikt i lov eller i medhald av lov, er unnatekne frå innsyn.

Føresegnene i forvaltningsloven om teieplikt gir sjølvstendige rettssubjekt som er nemnde i § 2 første ledd bokstav c eller d i lova her, høve til å gjere unntak for dokument og opplysningar i same omfang som dei gir forvaltningsorgan det."

OBS: § 13 stiller ikke selv opp regler om taushetsplikt!

Offentlige anskaffelser: innsyn i næringsopplysninger

- **Tilbudene:** taushetsplikt for opplysninger som er av konkurransemessig betydning å hemmeligholde for den det gjelder – offl. § 13 første (og ev. andre) ledd jf. fvl. § 13 første ledd nr 2 og forskrift om offentlige anskaffelser §§ 3-5, 3-6.
- **Andre dokumenter:** mulig unntak etter øvrige unntaksbestemmelser i offentlighetsloven. **OBS:** organet har ikke taushetsplikt for egne opplysninger!
- **Offl § 23 tredje ledd:** kan-unntak for tilbud og protokoll *inntil leverandør er valgt*.

Organinterne dokumenter – § 14

«Eit organ kan gjere unntak frå innsyn for dokument som organet har utarbeidd for si eiga interne saksførebuing.

Første ledd gjeld ikkje:

- a) dokument eller del av dokument som inneheld den endelege avgjerda til organet i ei sak,
- b) generelle retningslinjer for saksbehandlinga til organet,
- c) føredrag til saker som er avgjorde av Kongen i statsråd, og
- d) presedenskort og liknande, men ikkje dersom kortet gjengir organinterne vurderingar.»

Organinterne dokumenter – § 14

«Eit organ kan gjere unntak frå innsyn for **dokument** som organet har utarbeidd for si eiga interne saksførebuing.

Første ledd gjeld ikkje:

- a) dokument eller del av dokument som inneheld den endelege avgjerda til organet i ei sak,
- b) generelle retningslinjer for saksbehandlinga til organet,
- c) føredrag til saker som er avgjorde av Kongen i statsråd, og
- d) presedenskort og liknande, men ikkje dersom kortet gjengir organinterne vurderingar.»

Dokumenter utenfra – § 15

«Når det er **nødvendig** for å **sikre forsvarlege interne avgjerdsprosessar**, kan organet gjere unntak frå innsyn for **dokument** som organet har innhenta frå eit underordna organ til bruk i den interne saksførebuinga si. Det same gjeld dokument som eit departement har innhenta frå eit anna departement til bruk i den interne saksførebuinga si.»

«Det kan vidare gjerast unntak for **delar av dokument** som inneheld råd om og vurderingar av korleis eit organ bør stille seg i ei sak, og som organet har innhenta til bruk for den interne saksførebuinga si, når det er **påkrevd av omsyn til ei forsvarleg ivaretaking av det offentlege sine interesser** i saka.»

Begrensninger i bruken av §§ 14 og 15

- Lovens § 16 regulerer unntaksmulighetene i §§ 14 og 15 for kommuner og fylkeskommuner.
- Forskriftens § 8 begrenser unntaksmulighetene i § 14 for helseforetak, universiteter og høyskoler.

Utvalgte unntaksbestemmelser

- § 18: unntak for rettssaksdokument
- § 20: unntak for opplysninger hvis det er påkrevd for å ivareta Norges utenrikspolitiske interesser
- § 21: unntak for opplysninger hvis det er påkrevd av hensyn til den nasjonale sikkerheten eller forsvaret av landet
- § 22: unntak for dokument utarbeidet av et departementet og som gjelder statlige budsjettsaker

Utvalgte unntaksbestemmelser forts.

- § 23: unntak for opplysninger når det er påkrevd av hensyn til det offentliges forhandlingsposisjon mm.
- § 24: unntak for opplysninger om kontroll- og reguleringsiltak, dokument om lovbrudd og opplysninger som kan lette gjennomføringen av lovbrudd
- § 25: unntak for tilsettingssaker og lønnsoppgaver, inkl. bestemmelser om søkerlister
- § 26: unntak for eksamenssvar, karakterer, vitnemål, opplysninger om tildeling av priser og hedersmerker, personnummer, personbilde i register mm.

Utsatt innsyn – § 5

«Organet kan fastsetje at det i ei bestemt sak først skal vere innsyn frå eit seinare tidspunkt i saksførebuinga enn det som følgjer av §§ 3 og 4, såframt det er grunn til å tru at dei dokumenta som ligg føre, gir eit **direkte misvisande** bilete av saka, og at innsyn derfor kan **skade klare** samfunnsmessige eller private interesser.»

«Dersom **vesentlege** private eller offentlege omsyn tilseier det, kan innsyn i eit dokument utsetjast til det har komme fram til den det vedkjem, eller hendinga der det skal offentleggjerast, har funne stad.»

Hvilket ordtrippel finner vi i offentlighetslovens formål?

- a. Demokratisk deltakelse, rettssikkerhet, tillit.
- b. Sivil ulydighet, strafferettslig tilregnelighet, erstatningsplikt.
- c. Saksbehandling, forvaltningen, personvern.

Hvilket ordtrippel finner vi i offentlighetslovens formål?

- a. Demokratisk deltakelse, rettssikkerhet, tillit.**
- b. Sivil ulydighet, strafferettslig tilregnelighet, erstatningsplikt.
- c. Saksbehandling, forvaltningen, personvern.

«Unntak for taushetsbelagte ...

- a. ... dokumenter.»
- b. ... opplysninger.»
- c. ... deler av dokumenter.»

«Unntak for taushetsbelagte ...

- a. ... dokumenter.»
- b. ... opplysninger.»**
- c. ... deler av dokumenter.»

Et organ får et brev som inneholder råd fra et advokatkontor ifm. en tvist organet er i med en privat part. Hvilken unntaksbestemmelse kan organet bruke hvis de mener de har behov for å nekte innsyn i brevet?

- a. § 14 første ledd.
- b. § 15 andre ledd.
- c. § 23 første ledd.

Et organ får et brev som inneholder råd fra et advokatkontor ifm. en tvist organet er i med en privat part. Hvilken unntaksbestemmelse kan organet bruke hvis de mener de har behov for å nekte innsyn i brevet?

- a. § 14 første ledd.
- b. § 15 andre ledd.**
- c. § 23 første ledd.

Kan organet skjerme opplysninger i brevet, deler av brevet eller hele brevet etter bestemmelsen de har valgt å bruke?

- a. Opplysninger i brevet.
- b. Deler av brevet.
- c. Hele brevet.

Kan organet skjerme opplysninger i brevet, deler av brevet eller hele brevet etter bestemmelsen de har valgt å bruke?

- a. Opplysninger i brevet.**
- b. Deler av brevet.**
- c. Hele brevet.

Når vi vurderer merinnsyn skal vi legge vekt på ...

- a. ... offentlighetslovens formål og offentlighetsprinsippet i Grunnloven.
- b. ... om den som ber om innsyn har et reelt og saklig behov for opplysningene han ber om.
- c. ... om det blir støy i mediene som følge av at det gis innsyn.

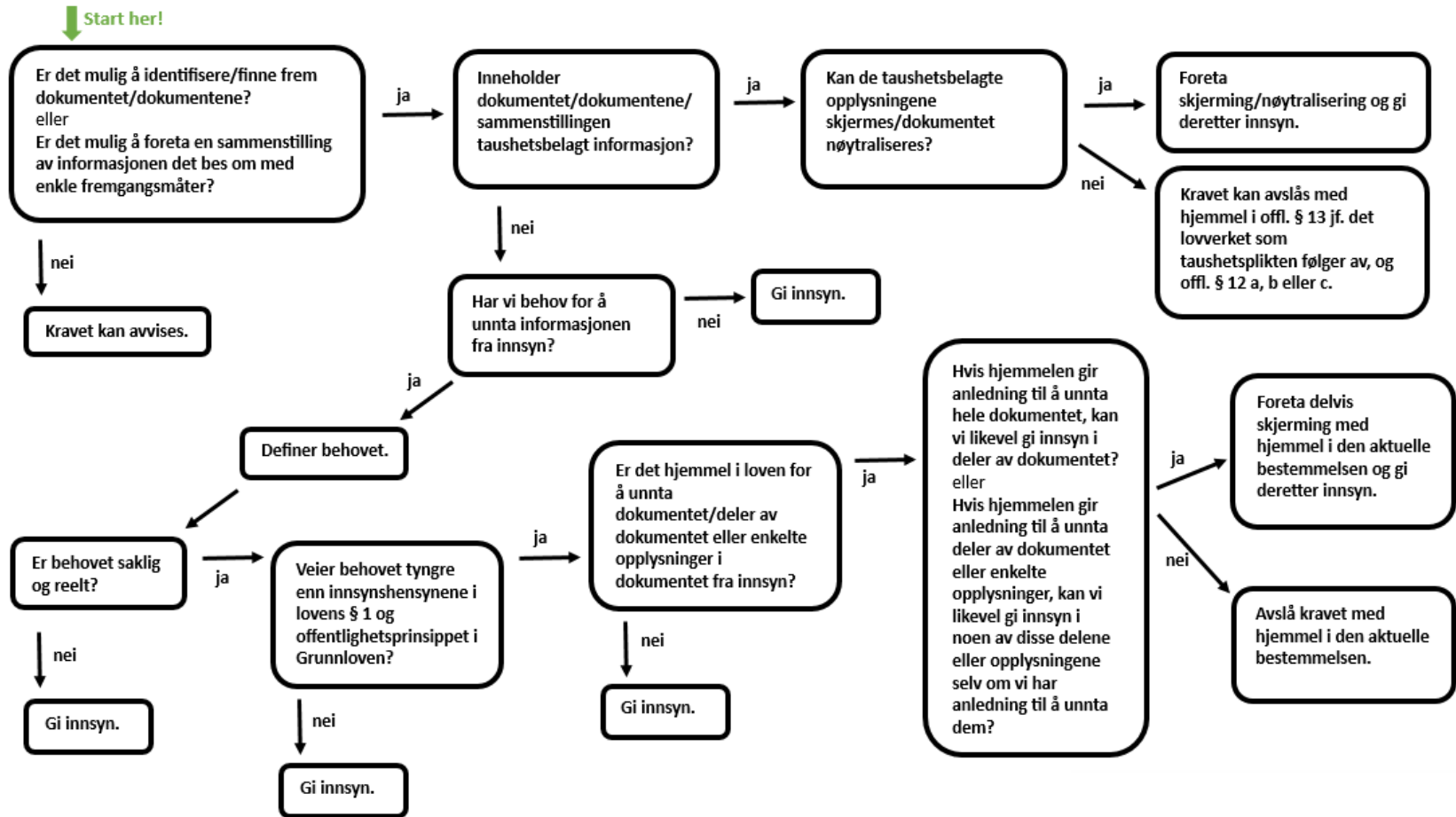
Når vi vurderer merinnsyn skal vi legge vekt på ...

- a. ... offentlighetslovens formål og offentlighetsprinsippet i Grunnloven.**
- b. ... om den som ber om innsyn har et reelt og saklig behov for opplysningene han ber om.
- c. ... om det blir støy i mediene som følge av at det gis innsyn.

Nyttige ressurser

- NA: forslag til fremgangsmåte for vurdering av krav om innsyn (→ ta kontakt ved behov for oversendelse av PDF/Word-dokument.)
- NA: sjekklister for vurdering av etterlevelse av offentlighetsloven: <http://www.arkivrad.no/aktuelt/sjekklister-for-etterlevelse-av-offentlighetsloven>
- Veilederen til loven: http://www.regjeringen.no/nn/dep/jd/dokument/lover_regler/Retningslinjer-og-juridiske-rettledninger/2008/rettleding-til-offentleglova.html?id=537812
- Veilederen for innholdsleverandørene til OEP: http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/veiledninger_brosjurer/2010/oep-veiledning.html?id=587897

Forslag til fremgangsmåte for vurdering av krav om innsyn:

Da har vi vært gjennom...

- kort om lovens formål, system og merinnsynsprinsippet
- unntak for opplysninger, unntak for deler av dokumentet og unntak for hele dokumentet
- noen sentrale unntaksbestemmelser
- nyttige ressurser

Takk for meg!